



## **Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de Duitse mitrailleurspost Dode Kreek uit de Eerste Wereldoorlog in Middelkerke (Mannekensvere)**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Middelkerke, gegeven op 30 augustus 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 15 september 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de Duitse mitrailleurspost Dode Kreek uit de Eerste Wereldoorlog aantoonst;

Overwegende dat de Duitse mitrailleurspost Dode Kreek uit de Eerste Wereldoorlog als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De Duitse mitrailleurspost aan de Dode Kreek bezit een belangrijke historische waarde, als bewaarde mitrailleurspost die opgetrokken was in de Duitse frontlijn. Vooral de indrukwekkende omvang is zeldzaam: er zijn geen andere Duitse mitrailleursposten van dergelijke omvang in de eerste verdedigingsstelling gekend.

Het optrekken van betonnen constructies in de frontlijn was alleen al omwille van logistieke redenen een bijzonder moeilijke klus. Vandaar dat er voor de bouw van deze grote constructie gekozen werd voor betonstenen. De historische context van de mitrailleurspost is dus van groot belang.

De constructie werd efficiënt gecamoufleerd tegen luchtopervatie, want zij is moeilijk te herkennen op militaire luchtfoto's;

Overwegende dat de Duitse mitrailleurspost Dode Kreek uit de Eerste Wereldoorlog als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Typologisch gezien betreft het een unieke betonnen constructie, met indrukwekkende afmetingen. Door zijn breedte en de apsisvormige uitsprong aan frontzijde doet de constructie denken aan een vestingwerk met bastion. Opvallend zijn de schietopeningen rondom rond de constructie;

Overwegende dat de Duitse mitrailleurspost Dode Kreek uit de Eerste Wereldoorlog als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als betonnen constructie, die specifiek voor militaire doeleinden werd opgetrokken. Deze betonnen constructie met zijn bouwtechnische kenmerken van zowel bovengrondse als ondergrondse aard, getuigt van het belang en de evolutie van de betonbouw in de stellingenoorlog, die de Eerste Wereldoorlog geworden was. Nooit eerder werden zo massaal betonnen verdedigingsconstructies opgetrokken als tijdens de Eerste Wereldoorlog. Daar waar er in de eerste oorlogsjaren werd geïmproviseerd en geëxperimenteerd met allerlei typologieën en toegepaste technieken in de betonbouw, evolueerde men geleidelijk naar zo sterk en efficiënt mogelijk uitgedokterde standaardontwerpen, die in sommige gevallen voor meerdere doelen konden gebruikt worden. Tijdens het interbellum en de Tweede Wereldoorlog zou dit leiden tot de massale uitbouw van heuse bunkerstellingen, met bunkers die tot in het kleinste detail waren gestandaardiseerd;

Overwegende dat de Duitse mitrailleurspost Dode Kreek uit de Eerste Wereldoorlog als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als materiële getuige van de *Grooten Oorlog*, die Vlaanderen jarenlang in zijn greep had en het leven van ontelbaar veel mensen ingrijpend tekende of volledig verwoestte. De Eerste Wereldoorlog was een internationale gebeurtenis bij uitstek, met West-Vlaanderen als één van de strijdtonelen waar honderdduizenden mannen uit de hele wereld vochten. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog steeds een breed maatschappelijk en internationaal draagvlak,

#### BESLUIT:

**Artikel 1.** Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Duitse mitrailleurspost Dode Kreek uit de Eerste Wereldoorlog, Rattevallestraat zonder nummer in Middelkerke (Mannekensvere), bekend ten kadaster Middelkerke, 8ste afdeling, sectie A, perceelnummer 151C (deel).

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

**Art. 2. §1.** Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° culturele waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Het gaat om een bovengrondse betonnen militaire constructie. De constructie is opgetrokken in betonstenen, die geplaatst zijn op een betonnen platform, die voor zover zichtbaar overal ongeveer 80 cm breder is dan de constructie zelf. Op het dak is grasbegroeiing aanwezig, vermoedelijk aangebracht ter camouflage. De dakranden zijn schuin, met een bijkomende cementlaag afgewerkt en bevatten in ieder geval aan de westelijke frontzijde ijzers, wellicht voor de bevestiging van camouflage-netten. De buitenmuren vertonen verschillende inslagen, onder meer aan een zuidelijke hoek. De stapel betonstenen tegen de achtermuur (aan oostelijke zijde) is vermoedelijk afkomstig van het muurtje dat volgens het plan van de *Service Technique du Génie* tegenover de centrale deuropening was geplaatst.



Het betreft een constructie, met een breedte van ongeveer 20 m en een diepte van ongeveer 5 m. Centraal aan westelijke zijde springt de frontmuur uit in de vorm van een veelhoekige apsis. In deze uitsprong zitten drie gleuven, gericht naar het noordwesten, westen en zuidwesten. De flanken van de langwerpige bunker zijn eveneens hoekig afgewerkt en bevatten aan elke zijde twee gleuven, gericht naar het noordwesten en westen, respectievelijk naar het zuidwesten en zuiden. Aan de achterzijde (oostelijke zijde) zitten drie deuropeningen en vermoedelijk twee gleuven, waarvan er één waarneembaar is. De gleuven aan voorzijde en de zijkanten van de bunker versmallen telkens naar het midden toe. Enkele van deze openingen bevatten nog restanten van de oorspronkelijke houten bekleding.

Binnenin is de constructie onderverdeeld in twee brede ruimtes met daarop haaks de ruimte van de uitsprong. De zijdelingse toegangen verlopen hoekig. De plafonds binnenin zijn vlak en bevatten stalen balken. Her en der zijn nissen in de binnenmuren ingewerkt, voor de opslag van munitie.

Het is eigen aan bunkers dat er in de ondergrond in en rond de bunker constructieve elementen of militaire infrastructuur zitten die rechtstreeks verband houden met de bunker, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling.

**Art. 3.** Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming beoogt het behoud van de betonnen militaire post;
- 2° de algemene doelstelling van de bescherming is meer bepaald het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden, waaronder de constructie in betonstenen met zijn oorspronkelijke indeling, en met onder meer het betonnen dak met grasbegroeiing, de schuin afgewerkte dakranden met bijkomende cementlaag en ijzeren elementen, de verschillende zichtbare inslagen, de muuropeningen met bewaarde houten aankleding, de oorspronkelijke indeling en de nissen in de binnenmuren. Er dient eveneens gestreefd te worden naar het behoud in situ van ondergrondse constructieve elementen en aansluitende militaire infrastructuur, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling;
- 3° de erfgoedwaarden van de mitrailleurspost en de leesbaarheid ervan zouden desgevallend versterkt kunnen worden door het verwijderen van materialen, schroot, bouwafval of rommel op, tegen en in de betonnen post. Ook de spontane opslag van bomen en struiken zou omzichtig verwijderd kunnen worden. Aarde en grasbegroeiing, tijdens de oorlog aangelegd op het dak van de bunker, of mosbegroeiing op de muren, vallen hier niet onder;
- 4° het droog houden van de bunker door gepaste maatregelen tegen waterinsijpeling met name het afdekken van eventuele openingen in het dak zonder de luchtcirculatie te wijzigen, bevordert de instandhouding van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen;
- 5° in voorkomend geval kan er gezocht worden naar maatregelen om grondwater in de bunker permanent te vermijden, in overeenstemming met de specifieke landschappelijke context;
- 6° conserverende maatregelen (roestwerende behandeling) voor blootliggende ijzeren onderdelen bevorderen de instandhouding van de ijzeren erfgoedelementen op zich en het omliggende beton, dat beschadigd zou kunnen worden door uitzettende corrosie;
- 7° conserverende maatregelen voor houten onderdelen bevorderen de instandhouding van de houten erfgoedelementen.

**Art. 4.** De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

**Art. 5.** Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
  - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
  - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
  - d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m<sup>2</sup> of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m<sup>2</sup>, met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
  - e) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
  - f) het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen;
  - g) het plaggen en het afvoeren van de plaggen.

Voor het interieur:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 5° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
- 6° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

**20 DEC. 2016**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,



Geert BOURGEOIS